WOJEWÓDZTWO WIELKOPOLSKIE

ENIGMA

ZDRADA. TRAGEDIA

UCHRONIONA TAJEMNICA

Jerzy Różycki

Kiedy alianci cieszyli się z pierwszych sukcesów łamania Enigmy, Polacy z Biura Szyfrów wkraczali w najczarniejszy okres wojennych losów. Już wcześniej, w styczniu 1942 roku ponieśli pierwsze straty; w katastrofie morskiej na Morzu Śródziemnym zginęło trzech członków ekipy, wśród nich Jerzy Różycki, jeden z autorów najwcześniejszych sukcesów zespołu. W listopadzie trzeba było nagle zlikwidować ośrodek Cadix i uciekać przed Niemcami wkraczającymi do południowej Francji.

Wśród Brytyjczyków wtajemniczenie w sekret Enigmy było równoważne polisie na życie – nikt znający sekret nie mógł nigdy znaleźć się w sytuacji zagrażającej trafieniem do niewoli lub śmiercią. Ekipa P.C. Cadix była jedyną grupą kryptologów świadomych złamania Enigmy, która znalazła się na terenie pod niemiecką kontrolą. Co gorsza, narastały polsko-francuskie animozje. Polacy uważali, że znaleźli się w krytycznej sytuacji wskutek francuskiej lekkomyślności. Francuzi coraz bardziej nerwowo improwizowali plany ewakuacji zespołu, które kolejno zawodziły. Wreszcie doszło do tragedii. W lutym i marcu 1943 roku znaczna część polskiej ekipy została zdradzona przez gospodarzy przy próbach przejścia przez zieloną granicę. Do Hiszpanii i trafiła w niemieckie ręce.

Główny inżynier ekipy, Antoni Palluth i jego współpracownik, Edward Fokczyński, trafili do obozu koncentracyjnego w Sachsenhausen-Oranienburgu. Palluth zginął tam od amerykańskiej bomby, Fokczyński zmarł z wyczerpania.

Langer i Ciężki trafili najpierw do obozu jenieckiego w Compiegne, następnie obozu na zamku Eisenberg, gdzie przez rok pozostawali nierozpoznani. W początku 1944 roku wpadka we francuskich szeregach naraziła ich na przesłuchania przez oficerów niemieckiego wywiadu. Na szczęście mieli dość czasu, by uzgodnić legendę na taką okoliczność: zdołali przekonać Niemców, że Enigma jest bezpieczna i ocalili dla aliantów kluczowe źródło informacji na kilka miesięcy przed inwazją w Normandii.

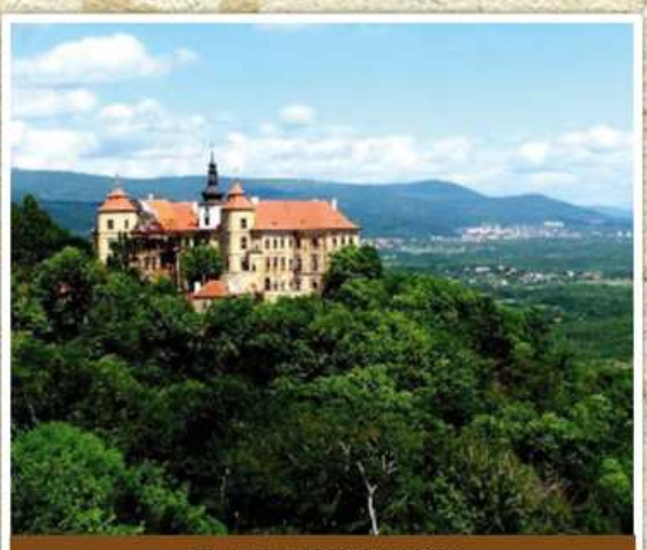

Zamek Eisenberg

Stalag 122

Edward Fokczyński

Antoni Palluth